

Драган Хамовић

РШУМ НАШ НАРОДНИ

Поводом *Жичке хрисовуље* за 2023. годину

Љубивоје Ршумовић је колико песник за децу толико и народни песник. Бити народни песник не значи бити песник за ширину и мнозину, него значи бити песник у основи и песник по дубини. У модерно доба свет детињства уведен је у културни простор као нова повлашћена област, која упућује да испод културних слојева, нагомиланих и тешких, још увек обитава она првобитна, откривајућа и откривењска реч, коју разумеју сви без разлике. Сви, па и деца и оно дечје, основно у нама. То је реч обнове, рекреације, виталности и ведрине. У тој речи лежи импулс игре која покреће и бори се против досаде и страхоте постојања. То је реч, ако не увек чистоте, оно бар реч чистине и истините срдачности.

Међу даровито речитим ерским човечанством, Ршумовић припада ретким примерцима примерне шкртости на речима. Језичком економијом погађа у срж ствари. Не расипа речи – а има их у изобиљу. Као у песми „Кора”, која описује управо искуство пипавог и турског рада са језиком, просејавања правих речи: „Ко сновито сеје жито / И ко мора све што мора / И ко ради жуљевито / Једе хлеб са девет кора // Кора чува кора брани / Од инсекта и од скота / Глад запрети кора храни / Соковима од живота.” Песме Ршумовићеве одиста црпе виталне капи смисла, било да су хуморно раздешене, било да су лирски одушевљене, било осенчене сетом над минулим. Треба умети па доспети до исконске прозрачности општепознатог рефрена „Сваки дан се то догађа / Сваки дан се сунце рађа / По небеској хода стази / Сија греје и залази”, или до насмешеног, али тачног духовног увида: „Молимо за фину тишину / Јер тишина годи души / Молимо за фину тишину / Јер тишина је здрава за уши.” Чак и у дечјим песмама са класичним животињским ликовима уме да провеје нешто тамно архе-

типско: „Чини ми се вековима / Вук са овцом нешто има [...] Овца не сме да се брани / Вук се њеним страхом храни”. Просјај антрополошке трагике емитује и песма о добром и питомом вуку који је жељковао „пријатеље / Међу псима и људима”, али „Видеше га неке страже / Опалише и убише”.

Мало ко је показивао толику спретност у баратању ововремским урбаним, медијским и технолошким садржајима и поступцима, уједно чувајући логосну суштину језика који је понео из златиборског завичаја. Мало ко је успео да помири и захтеве унука и захтеве дедова и да приближи два удаљена искуствена света. Ослушкује Ршум и унука Алексу, на пример, као што из незнани дозива Првог Ршума, фигуру родоначелника: „Мора да је био снажан. Болу / Вичан. Мора да је пио / Кишницу са коре трешње. Школу / Не похађо. Жестоко се био...” Језик на који се наслања поистовећује са вољеним пределима: „Српски језик говори смрека на Тари / И кађунак на Равној Гори / Српски шапућу дрински сплавари / И Студеница српски збори.” Непоречиво осећање припадности породици, родном крају и ширем отаџбинском окружењу који су повезани језиком и заједничким удесом, чини поуздан ослонац у доживљају лирског космополитизма. У тим поврацима завичају и дому предачком, статус лепог симбола задобија крушна мрва хлеба насушног: „Између ње и вечности танка нит / Тај безначај је чува од свега злог / Довољно велика да врабац буде сит / Довољно мала да се нахрани Бог.” Ситна честица твари одржава свеукупност живота.

У језгру језика и човекове свести лежи сећање, лично и колективно. О месту сећања сведоче и ови Ршумови рефрени: „Протиче река / Остаје пена / У дну човека / Успомена”, или: „Ја хоћу да се сећам / Свој живот да увећам”. Лични живот се увећава и сећањем на прошлост и на континуитете, као у песми монаху Теодосију, историјском штампару из манастира Рујно: „Зато што Ти постоја, прескромни Теодосије, / Ми данас словослажемо и лепше и радосније.” Тако је и у евокацијама страдалних претходника, поемама у славу и почаст жртава за слободу. „Учимо историју на брзину / Преслишавамо се тихо”, пева у једној поеми, срезано налик Попи или Миљковићу, да би другде упутио горку молитву: „Боже који си на небесима / Кажу колико ти анђела треба / Сами ћемо их наћи у осмесима / У колевкама у зрневљу хлеба // Послаћемо ти Боже најлепше наше / Најбоље што мајке роде / Али молимо Те не шаљи батинаше / Да их отимају туку и воде.” Богу припада Божије, али невино страдали, нарочито деца, за људско поимање остају нерешива енигма.

Солидарност са заједницом која трпи недаће, по старинском обичају наших песника, у Ршумовом случају не односи се само на прошла и давна него и на савремена збивања, од којих данашњи песници од

каријере и политичке коректности увелико одвраћају поглед. Песму поводом НАТО-насиља 1999. године почиње сугестивно једноставним исказом: „У тишини чистој при светлости свеће / Свако слово бива светлије и веће”, док у другој песми опором сведочи последице поменутог насиља: „Туга леди капке очне / Окрупњале све ситнице / Како песма да се почне / Жице око Грачанице.” О рђавој бесконачности народног удеса зна да се огласи и кроз невесели, својски хумор: „Киша пада преко нашег јада / Носи вода оно мало рода / Била би то огромна зарада / Кад би могла туга да се прода.” Љубивоје Ршумовић, кога знамо пре свега као поету луденса, песник је пуног распона тонова и расположења. Песников задатак је да сведочи, али не и да једино горчи и мрачи: „Треба речи наћи праве свагдање / Да нам оснаже жељу осмисле надање.” Силу речи подршке и наде Ршум је пронашао и оне трају у непрекидном радосном оптицају међу нашим детињим и осетљивим народом.